

Europejski Zielony Ład

Dr hab. prof. SGH Urszula Kurczewska

Wykład w ramach: Jean Monnet Module "European Union: European values and ethics in politics and economy" (EUvalues) in Warsaw School of Economics

Co to jest Europejski Zielony Ład

Europejski zielony ład to zbiór inicjatyw politycznych, które zostały wyznaczone przez Komisję Europejską w celu osiągnięcia przez Unię Europejską neutralności klimatycznej do roku 2050 roku. Zakłada on określone cele zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń atmosfery z jednoczesnym wzrostem wykorzystania energii odnawialnej i zobowiązuje on kraje członkowskie Unii do przestrzegania tych zobowiązań.

Główne założenia

Unia Europejska stanie się neutralna klimatycznie i osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto w 2050 roku

Ochrona życia ludzkiego, zwierząt i roślin poprzez redukcję zanieczyszczenia

Transformacja społeczno-gospodarcza w Europie, która jest racjonalna kosztowo, sprawiedliwa i zrównoważona społecznie

Pomoc firmom, które specjalizują się w wytwarzaniu produktów przyjaznych dla środowiska i rozwój ekologicznych technologii

Korzyści wynikające z wprowadzenia Europejskiego Zielonego Ładu

Czystsze powietrze,
woda i gleba

Czystsza energia

Zdrowsza żywność
dzięki mniejszemu
zastosowaniu
pestycydów i
nawozów

Zmodernizowane
budynki mieszkalne,
szkoły i szpitale

Szersze
zastosowanie
opakowań
wielokrotnego
użytku

Więcej stacji
ładowania dla
samochodów
elektrycznych

Lepsze alternatywy
w zakresie
transportu
publicznego

Działania niezbędne do przeprowadzenia planu

Rozwój technologii przyjaznych dla środowiska

Obniżenie emisji zanieczyszczeń przez sektor energetyczny

Wspieranie innowacji przemysłowych

Wprowadzenie tańszych, zdrowszych i czystszych form transportu

Kooperacja z innymi państwami i organizacjami na rzecz poprawy światowych norm środowiskowych

Zwiększenie efektywności energetycznej budynków

Plan działania

- ▶ **Do czerwca 2021 roku** - Przegląd wszystkich stosownych instrumentów politycznych i zaproponowanie odpowiednich zmian w razie potrzeby w celu osiągnięcia większej redukcji emisji do 2030 roku
- ▶ **Do września 2023 roku** - Ocena spójności unijnych i krajowych środków z celem neutralności klimatycznej i z trajektorią redukcji na lata 2030-2050
- ▶ **Do 2030 roku** - Redukcja emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 55 procent w stosunku do poziomu z 1990 roku

Komisja Europejska będzie również uprawniona do wydawania zobowiązujących zaleceń dla państw członkowskich, które działają niezgodnie z celem zakładającym neutralność klimatyczną. Członkowie Unii muszą również opracować i wdrożyć strategie przystosowawcze w celu zwiększenia odporności i zmniejszenia podatności na oddziaływanie zmiany klimatu.

Kalendarium

11 grudnia 2019 r. - Prezentacja Europejskiego Zielonego Ładu

14 stycznia 2020 r. - Prezentacja planu inwestycyjnego na rzecz zrównoważonej Europy

4 marca 2020 r. - Wniosek dotyczący Europejskiego prawa o klimacie

10 marca 2020 r. - Utworzenie europejskiej strategii przemysłowej

11 marca 2020 r. - Wniosek dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym koncentrującej się na zrównoważonym wykorzystaniu zasobów

20 marca 2020 r. - Prezentacja unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności oraz strategii „od pola do stołu”

8 lipca 2020 r. - Utworzenie strategii w celu integracji systemów energetycznych

17 września 2020 r. - Prezentacja planu w zakresie celów klimatycznych na 2030 rok

14 października 2020 r. - Przyjęcie strategii dotyczącej metanu

19 listopada 2020 r. - Wniosek o zwiększenie udziału energii z morskich źródeł odnawialnych

9 grudnia 2020 r. - Europejski Pakt na rzecz Klimatu

10 grudnia 2020 r. - Europejski sojusz na rzecz baterii

18 stycznia 2021 r. - Rozpoczęcie projektowania nowego europejskiego Bauhausu

Europejskie prawo o klimacie

Europejskie prawo o klimacie ma zagwarantować, że do realizacji celu określonego w Europejskim Zielonym Ładzie zostaną włączone wszystkie obszary unijnej polityki, a także wszystkie sektory gospodarki i grupy społeczne.

Cele prawa o klimacie:

- Wyznaczenie długoterminowego kierunku działań w celu osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 roku we wszystkich obszarach polityki
- Utworzenie systemu monitorującego postępy krajów członkowskich
- Zapewnienie przewidywalności inwestorom oraz innym podmiotom gospodarczym
- Gwarancja nieodwracalności przejścia na neutralność klimatyczną

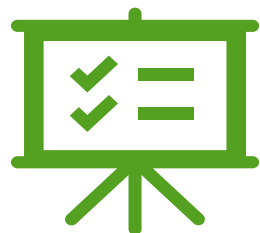
Europejska strategia przemysłowa

Skupia się na trzech priorytetach:

- Utrzymaniu konkurencyjności przemysłu europejskiego na świecie
- Zapewnieniu neutralności klimatycznej Europy do 2050 roku
- Ukształtowaniu cyfrowej przyszłości Europy

W tym celu Komisja Europejska planuje wzmocnić wszystkie podmioty europejskiego przemysłu, zatem zarówno duże jak i małe przedsiębiorstwa, start-upy, ośrodki badawcze oraz usługodawców, dostawców i partnerów społecznych. Kolejnym celem jest ułatwienie działalności małym i średnim przedsiębiorstwom poprzez ograniczenie biurokracji oraz wyeliminowanie przeszkód w sprawnym funkcjonowaniu jednolitym rynku, który pomaga się rozwijać i konkurować europejskim firmom.

„Od pola do stołu”

Jest to strategia UE, która ma na celu:

- Zapewnienie obywatelom Unii zdrowej i przystępnej cenowo żywności
- Przeciwdziałanie zmianie klimatu
- Ochronę środowiska naturalnego i zachowanie różnorodności biologicznej
- Godziwe zyski w łańcuchu żywnościowym
- Wspieranie rolnictwa ekologicznego

W tym celu Unia planuje:

- Zmniejszenie stosowania pestycydów chemicznych o 50 procent do 2030 roku
- Ograniczenie stosowania nawozów o co najmniej 20 procent do 2030 roku
- Zmniejszenie straty składników pokarmowych o co najmniej 50 procent
- Rozwój rolnictwa ekologicznego

Strategia bioróżnorodności 2030

Unia europejska zamierza chronić różnorodność biologiczną poprzez następujące działania:

- Objęcie obszarem chronionym co najmniej 30 procent gruntów i mórz w Europie
- Zwiększenie skali rolnictwa ekologicznego
- Ograniczenie stosowania pestycydów i ich szkodliwych skutków o 50 procent do 2030 roku
- Powstrzymanie spadku liczebności owadów zapylających
- Zasadzenie 3 miliardów drzew do 2030 roku
- Przywrócenie co najmniej 25 tysięcy km rzek w Unii do stanu charakterystycznego dla rzek swobodnie płynących

W tym celu UE zamierza udostępnić 20 miliardów euro rocznie na rzecz różnorodności biologicznej.

Cele polityki klimatyczno- energetycznej do roku 2030

- ▶ Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych netto o co najmniej 55% w stosunku do poziomu z 1990 roku
- ▶ Zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii do co najmniej 32%
- ▶ Zwiększenie efektywności energetycznej o co najmniej 32,5%

W celu osiągnięcia neutralności klimatycznej UE planuje integrację swojego systemu energetycznego w celu przejścia na ekologiczną energię. W tym celu została utworzona strategia opierająca się na trzech głównych filarach:

- ❖ Bardziej zamkniętym obiegu systemu energetycznego
- ❖ Bezpośredniej elektryfikacji sektorów zastosowań końcowych
- ❖ Promowaniu czystych paliw jak wodór odnawialny, zrównoważone biopaliwa i biogaz

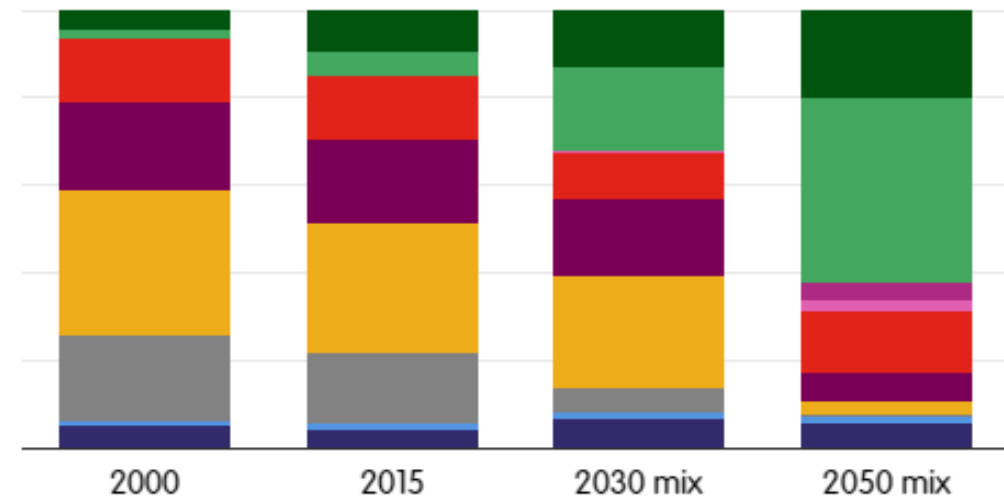
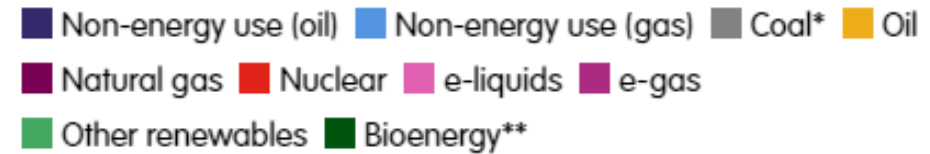
Unia zainicjowała również europejski sojusz na rzecz czystego wodoru w celu wykorzystania wodoru przy dekarbonizacji przemysłu, transportu, wytwarzania energii i budynków na terenie Europy.

System energetyczny przyszłości

Zmiany w rozkładzie produkcji energii elektrycznej

Obecnie około $\frac{3}{4}$ produkcji energetycznej w Unii jest zależne od paliw kopalnych. Do 2050 roku UE zakłada:

- Spadek użycia węgla z 13,6% do około 0,5%
- Spadek użycia ropy naftowej z 34,8% do ok. 3%
- Spadek użycia gazu naturalnego z 23,8% do ok. 6,5%
- Wzrost użycia bioenergii do około 20%
- Wzrost użycia źródeł odnawialnych z 13,9% do około 42%

<https://ecfr.eu/publication/the-geopolitics-of-the-european-green-deal/>

Energia z morskich źródeł odnawialnych

Strategia UE na rzecz energii z morskich źródeł odnawialnych ma na celu zwiększenie mocy morskiej energii wiatrowej z 12 GW do 60 GW w 2030 roku i do 300 GW w 2050 roku. Unia chce także pozyskiwać 40 GW z energii oceanicznej oraz utworzyć pływające elektrownie wiatrowe i pływające instalacje fotowoltaiczne do 2050 roku.

W tym celu Komisja Europejska szacuje, że potrzebne będą inwestycje o wartości prawie 800 miliardów euro do 2050 roku. W celu wygenerowania tych inwestycji Unia zamierza zmobilizować wszystkie odpowiednie fundusze, które mogą wesprzeć rozwój tego sektora i zapewnić wzmocnienie łańcucha dostaw.

Europejski Pakt na rzecz Klimatu

Jest to inicjatywa zachęcająca obywateli UE do działania na rzecz klimatu i budowy bardziej ekologicznej Europy. Jej celem jest rozpowszechnianie sprawdzonych informacji na temat możliwych działań na rzecz klimatu i zbieranie lokalnych inicjatyw oraz zachęcanie do podejmowania akcji w dziedzinie klimatu. W ramach paktu każdy obywatel Unii może zostać jego ambasadorem i wpływać na działania dotyczące klimatu w swoich lokalnych społecznościach takie jak sadzenie drzew czy organizowanie punktów informacyjnych.

Przykłady projektów w ramach Europejskiego Zielonego Ładu

Transformacja starej kopalni węgla w Katowicach na sferę kulturalną z muzeum, nową salą koncertową i centrum kongresowym

Instalacja paneli słonecznych na dachach domów i apartamentowców

Udzielenie pomocy robotnikom zatrudnionych w przemyśle kopalnianym w celu znalezienia nowej pracy i rozwoju nowych umiejętności zawodowych

Zmniejszanie emisji dwutlenku węgla w samochodach

Budowa nowych, efektywnych energetycznie domów

Inwestycje w technologie sprzyjające środowisku

Plan inwestycyjny

Plan inwestycyjny na rzecz Europejskiego Zielonego Ładu zakłada uruchomienie w następnej dekadzie inwestycje o wartości ponad 1 biliona euro. W tym celu Unia Europejska planuje:

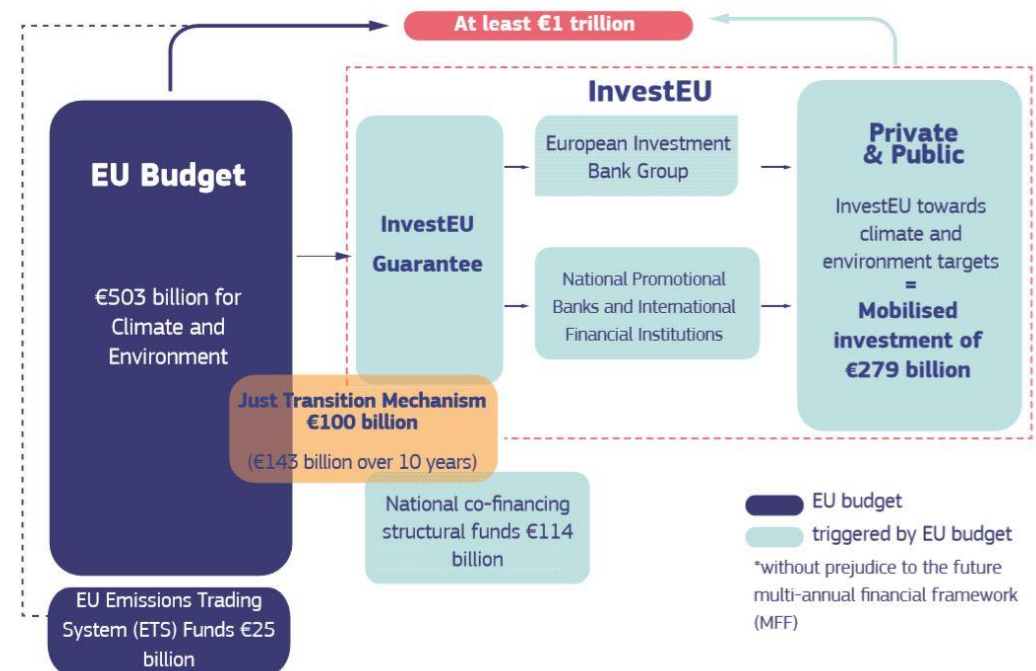
- Zwiększyć środki finansowe na transformację i zainwestować co najmniej 100 miliardów euro w celu wspierania pracowników i obywateli w regionach najbardziej dotkniętych transformacją
- Stworzyć sprzyjające warunki dla prywatnych inwestorów i sektora publicznego w celu ułatwienia zrównoważonych inwestycji
- Wesprzeć administracje publiczne i promotorów projektów w ich realizacji

Pozyskanie środków

Środki na zrealizowanie planu inwestycyjnego mają pochodzić z:

- Budżetu UE - 503 mld euro
- Programu InvestEU - 279 mld euro
- Mechanizmu sprawiedliwej transformacji - 143 mld euro
- Funduszu innowacyjnego i modernizacyjnego - 25 mld euro

WHERE WILL THE MONEY COME FROM?

*The numbers shown here are not of any overlap between climate, environmental and Just Transition Mechanism objectives
<http://ec.europa.eu/avservices/avs/files/video6/repository/prod/photo/store/store2/12/P042052-570300.jpg>

Mechanizm sprawiedliwej transformacji

Mechanizm sprawiedliwej transformacji pozwoli na prawidłowe funkcjonowanie przejścia w kierunku neutralności klimatycznej regionom najbardziej dotkniętym skutkami transformacji. Opiera się on na trzech filarach finansowania:

- **Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji** - będzie wspierać pracowników, tworzyć nowe miejsca pracy oraz wspierać inwestycje w proces przechodzenia na czystą energię
- **Specjalny system sprawiedliwej transformacji w ramach InvestEU** - ma za zadanie przyciągać prywatne inwestycje przynoszące korzyści regionom i wspierać ich gospodarki w pozyskiwaniu nowych źródeł wzrostu
- **Instrument pożyczkowy Europejskiego Banku Inwestycyjnego** - zostanie wykorzystany w celu udzielenia pożyczek preferencyjnych dla sektora publicznego na inwestycje w infrastrukturę, sieci ciepłownicze i renowację budynków

Stanowiska państw członkowskich wobec Zielonego Ładu

Wszystkie kraje Unii Europejskiej wyraziły chęć współpracy w celu polepszenia sytuacji klimatycznej w Europie, jednak nie wszystkie państwa będą w stanie spełnić obecnie założone cele klimatyczne na 2050 rok. Są to przede wszystkim biedniejsze kraje, których energetyka jest oparta na węglu jak Polska, Rumunia czy Czechy. Polski minister klimatu i środowiska Michał Kurtyka argumentował, iż Unia powinna zdywersyfikować tempo postępowania zmian klimatycznych i podział środków przeznaczonych na transformację.

Z kolei inne kraje jak Austria, Dania, Finlandia i Szwecja zobowiązały się do osiągnięcia neutralności klimatycznej przed 2050 rokiem. Pojawiły się również narzekania ze strony przede wszystkim Hiszpanii, iż środki z mechanizmu sprawiedliwej transformacji, które trafią głównie do krajów uzależnionych obecnie od węgla jak Polska czy Niemcy, nagradzają kraje, które nie inwestowały wcześniej w energię odnawialną.

Kontrowersje wokół planów na 2030 rok

Pierwotnie Unia Europejska planowała obciąć emisję gazów cieplarnianych o 40 procent do 2030 roku, jednak Przewodnicząca Komisji Europejskiej Ursula von der Leyen i odpowiedzialny za Europejski Zielony Ład Frans Timmermans chcieli zwiększyć ten cel do 50, a nawet 55 procent. Parlament Europejski również opowiedział się za zaostrzeniem celu. Zachodnie i północne kraje Unii wspierały zaostrzenie celu, podczas gdy kraje bardziej zależne od węgla obawiały się, że wpłynęło by to znacząco na utratę wielu miejsc pracy i zmniejszyłoby to konkurencyjność tych państw na arenie międzynarodowej.

Decyzja o zaostrożeniu planów na 2030 rok

11 grudnia 2020 roku Unia Europejska ogłosiła zwiększenie celu ograniczenia emisji gazów cieplarnianych na 2030 rok z 40 procent do 55 procent po długich negocjacjach między państwami członkowskimi. Głównym przeciwnikiem tego zaostrożenia warunków była Polska, która wraz z innymi biedniejszymi i zależnym od węgla krajami Europy Centralnej i Wschodniej była zaniepokojona wyższymi kosztami takiej transformacji. W zamian za uzyskanie dostępu do dodatkowych środków Polska ostatecznie poparła zwiększenie ograniczenia emisji.

Wpływ Zielonego Ładu na międzynarodowe stosunki UE

Unia Europejska w roku 2019 zaimportowała produkty energetyczne o wartości ponad 320 miliardów euro i po przejściu transformacji na energię odnawialną, kraje takie jak Rosja, Algieria czy Norwegia stracą swój główny rynek eksportu tych towarów.

Zmniejszenie zapotrzebowania na ropę naftową wpłynie również na globalne ceny tego surowca poprzez ich obniżenie.

Unia stanie się również bardziej zależna od importu materiałów służących do produkcji energii odnawialnej takich jak baterii, których głównym eksporterem są Chiny.

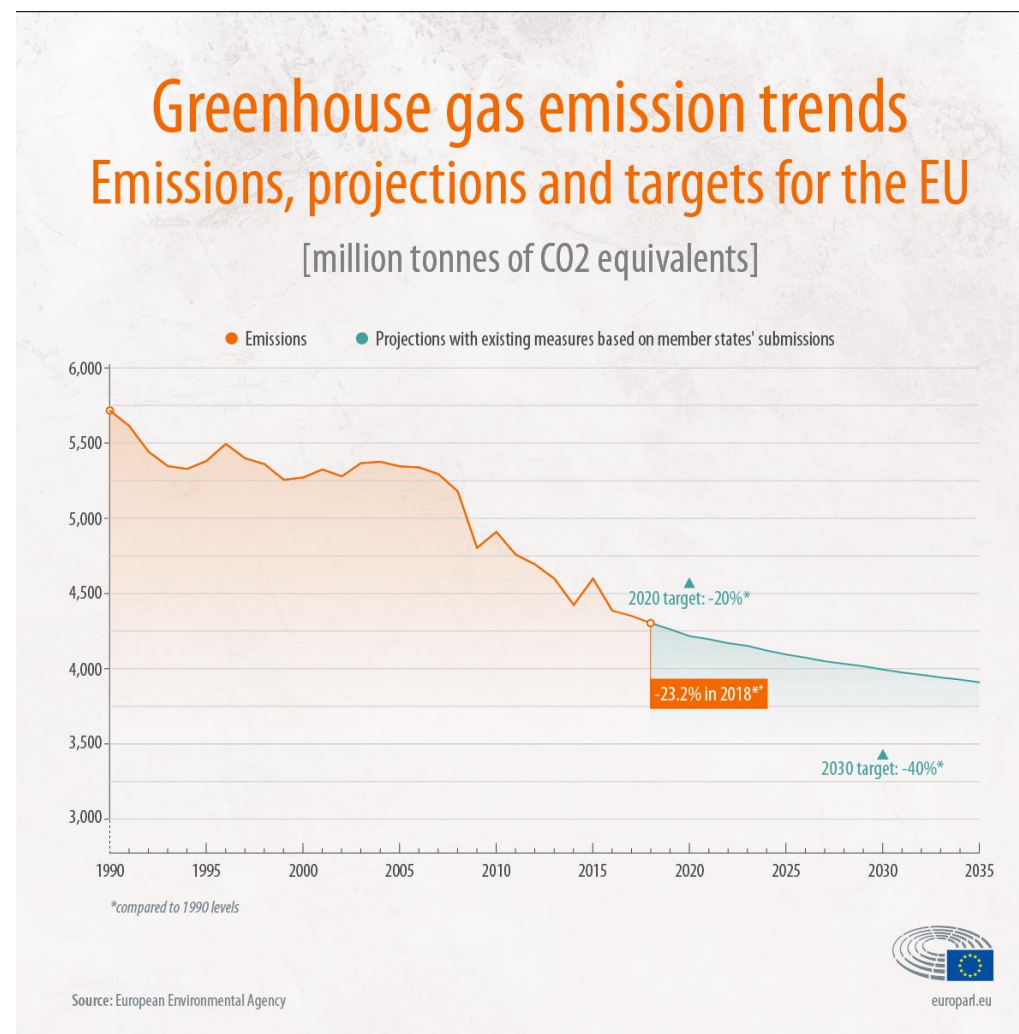
Do tego koszty związane z przejściem tej transformacji mogą przyczynić się do zmniejszenia konkurencyjności UE na rynku międzynarodowym.

Wpływ pandemii na realizację strategii

Początkowo wśród przywódców państw członkowskich Unii krążyło przekonanie, iż należy skupić się na zwalczaniu pandemii i przełożyć wprowadzenie Zielonego Ładu na później. Jednak wielu polityków rozpoznało możliwości wynikające z wystąpienia pandemii. Kraje członkowskie szykowały się do regeneracji swoich gospodarek i dostosowania jej do realiów pandemii. Stworzyło to okazję na przeznaczenie środków pieniężnych na zwiększenie zastosowania energii odnawialnej i produkcji samochodów elektrycznych. Liderzy Unii zdecydowali więc o zwiększeniu nakładów na realizację strategii Zielonego Ładu i w budżecie na lata 2021-2027 zaplanowano przeznaczenie 750 miliardów euro na walkę ze zmianą klimatu.

Dotychczasowe postępy w redukcji emisji gazów cieplarnianych

Unii Europejskiej udało się przekroczyć cel ograniczenia emisji gazów cieplarnianych postawiony w 2008 roku. W pakiecie klimatyczno-energetycznym. Zakładał on ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20 procent w stosunku do poziomu z 1990 roku, a już w 2018 roku udało się tą emisję zredukować o 23,2%.

https://www.europarl.europa.eu/resources/library/images/20200727PHT84112/20200727PHT84112_original.png

Źródła

- ▶ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_pl
- ▶ <https://ecfr.eu/publication/the-geopolitics-of-the-european-green-deal/>
- ▶ <https://www.politico.eu/article/how-eu-climate-change-promises-survived-the-coronavirus-plague/>
- ▶ <https://www.politico.eu/article/eu-leaders-agree-to-cut-emissions-55-percent-by-2030/>
- ▶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/qanda_20_24
- ▶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/ip_20_335